

Aprel, 2025-Yil

G'ARBIY YEVROPA SHAHARLARI VUJUDGA KELISHINING O'ZIGA XOS

XUSUSIYATLARI

Gulyamov Alisher Azizovich

Osiyo Xalqaro Universiteti "Tarix va filologiya" kafedrası o'qituvchilari.

aligulyamov1997@gmail.com

Yarashova Mohlaroyim Shuxrat qizi

mohlaroyimyarashova@gmail.com

Boltayev Oxun Obid o'g'li

9690798@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15286861>

Annotatsiya. Ushbu maqolada G'arbiy Yevropa shaharlari vujudga kelishining tarixiy, iqtisodiy va ijtimoiy omillari tahlil qilinadi. Asarda o'rta asrlarda shaharlarning shakllanishi, feodal tizim ta'siri, savdo-sotiq va hunarmandchilikning rivojlanishi natijasida shaharlarning mustahkamlanishi yoritilgan. Shuningdek, shaharlar o'zini o'zi boshqarish huquqiga ega bo'lib, fuqarolik jamiyatining shakllanishiga turtki bo'lgani alohida ko'rsatib o'tilgan. Maqolada G'arbiy Yevropa shaharlari rivojining Sharqiy Yevropa yoki boshqa hududlardan farqli jihatlari ham tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: G'arbiy Yevropa, o'rta asrlar shaharlari, urbanizatsiya jarayoni, feodalizm, savdo va hunarmandchilik, shaharlarning iqtisodiy rivojlanishi, shahar huquqlari, fuqarolik jamiyati, mustaqil shaharlar, Yevropa tarixida urbanizatsiya, magistratura tizimi, gildiyalar, shahar boshqaruvi, savdo yo'llari, ijtimoiy-iqtisodiy omillar.

Maxsus ishlab chiqarish mahsulotlari bilan viloyat yoki mamlakatda emas, butun G'arbiy Yevropa mintaqasida mashhur bo'lgan shaharlar sirasiga misol tariqasida Flandriyadagi Bryugge, Gent, Ipr shaharlarini, Fransiya'dagi Arras, Bove, Am'en, Turne shaharlarini keltirib o'tish mumkin. Ular movut ishlab chiqarishga ixtisoslashgan bo'lib, bu holat shaharlarning ijtimoiy-iqtisodiy hayotini belgilab bergan. Italiya shaharlari uchun xos xususiyat quruqlik va dengizda xalqaro savdo aloqalari bilan shug'ullanish edi. Xalqaro savdoda mashhur shaharlar sirasiga Italiya'dagi Amalfi, Venetsiya, Genuya, Piza shaharlarini, Germaniya'dagi Gamburg, Lyubek, Kyoln va boshqa shaharlarni kiritib o'tish maqsadga muvofiq bo'lib hisoblanadi¹. Ushbu shaharlar

¹ Берман Г.Дж. Западная традиция права: эпоха формирования. / пер. С англ. – 2-е изд. – М.: Изд-во МГУ: Издательская группа ИНФРА-М – НОРМА, 1998. – С. 365.

Апрел, 2025-Йил

xo'jalik hayotini o'rganish orqali vositachilikka asoslangan savdo ham shaharlarni iqtisodiy hayoti o'zagini tashkil eta olgan degan ilmiy xulosalarga kelish mumkin deb hisoblash mumkin.

O'rta asr shaharlari shakllanishi bir necha yuz yil davom etgan bo'lib, eng avvalo bu hunarmandchilikning qishloq xo'jaligidan ajralib chiqish davri bo'lgan. chunki, qishloq dehqonlari uzoq vaqt uy hunarmandchiligi orqali o'zi uchun zarur mahsulotlarni tayyorlagan bo'lsa, ilk shaharlardagi hunarmandlarning ham shahar tashqarisida dehqonchilik qilish uchun yer maydoni, chorvasi mavjudligi saqlanib qolingani edi. Polizchilik, bog'dorchilik, uzumchilik, cho'chqalar yetishtirish shaharlarda uzoq vaqt davom etavergan. Rivojlangan o'rta asrlarning oxiriga qadar ayrim shaharlarning agrar xususiyatlari saqlanib qolinganligi tarixiy adabiyotlarda keltirib o'tilganligini ko'rish mumkin².

Shaharlar eng avvalo himoya qo'rg'onlari bo'lib, ular dastlab antik davr shaharlaridan ancha kichkina ekanligi bilan xarakterlanadi. Shahar qo'rg'onlari atrof qishloqlarning urushlar vaqtida qochib yashirinadigan joy vazifasini ham bajarishi lozim bo'lgan. Fransiya janubida yangi shaharlarning vujudga kelishida feodallarning roli ham muhim ahamiyatga ega bo'lgan masalan, 1144 yilda Tuluza Grafi Alfons tomonidan Montauban shahriga asos solingan. Grafga qarashli Jourdan Burg (qal'a)sida Montrol ibodatxonasi joylashgan bo'lib, u yerga sekin-asta atrofdagi insonlarning muqim yashash uchun ko'chib kela boshlaganligini ko'rish mumkin³.

XII-XIII asrlarda G'arbiy Yevropa shaharsozligi uchun bastiblar qurish o'ziga xos ahamiyat kasb etganligini ko'rish mumkin. Bastid bu shahar vujudga kelgan yerda unga egalik qilish va nazoratda tutib turish maqsadida feodallar tomonidan tayanch qal'a, mudofaa inshootlari qurishga nisbatan ishlatiladigan atama bo'lib, ularni yaratilishi ijtimoiy emas, balki, harbiy-strategik omillar muhim bo'lib hisoblangan. Plantagenet va Kapetinglar sulolalari feodal yer-mulkleri asosan Fransiyaning janubiy-g'arbiy qismlarida bo'lib, bu yerda yangi shaharlar barpo etish va ular yordamida janubiy-g'arbiy chegaralarini muhofaza qilish va aholini qayta taqsimlanish davlat siyosati darajasiga ko'tarilgan. Xuddi shu tartibda Tuluza grafi Raymond VII Fransiya markaziy hokimiyatiga qarshi kurashish maqsadida 40 ta Bastidga asos solganini ham ko'rish mumkin. Ularga aholini joylashtirish masalasi ham ko'rilgan. Bastidlarning yaratilish cho'qqichi Fransiya 1230-1350 yillarni o'z ichiga olgan bo'lib, bu davrda faqat Fransiyaning

² Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 3. Человек внутри городских стен. Формы общественных связей. – М.: Наука, 2000. – С. 199.

³ Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 1. Феномен средневекового урбанизма. – М.: Наука, 1999. – С. 253.

Апрел, 2025-Йил

o'zida 400-500 atrofida bastidlar qurilganligi tarixiy adabiyotda keltirib o'tilganligini ko'rish mumkin⁴. Bu shaharlarning ushbu davrda ko'plab qurilganligini ko'rsatadi.

Frnsiya o'rta asrlarda sodir bo'lgan Albigoy urushlaridan keyin ham garchi Fransiya janubidagi shaharlar albigoylikning asosiy markazlari bo'lgan bo'lsada, yangi shaharlar qurishni Alfons de Puate tomonidan davom ettirilavergan. Fransiya qiroli Estash de Bomarshe nomidan Tuluza va Albuja o'lkalari seneshallari 23 ta shaharga asos solganlar. O'rta asr shaharlarining vujudga kelishi xususida fikr yuritilar ekan, ularning shakllanishiga oid o'ndan ortiq nazariya va qarashlar mavjudligini ko'rishimiz mumkin. Masalan, romantik shaharar, ya'ni rim davriga oid va vayron bo'lgan shaharlarning qayta tiklanishi bilan vujudga kelgan shaharlar. Bularga misol qilib Tiyerri, Gizo, Savigni va boshq. ..., patrimonial⁵, ya'ni aristokratlarning alohida ustunligi asosida vujudga kelgan shaharlar Nitchsh, Eyxorn va boshq. ..., qishloq cherkovlarining shaharlarga aylanish jarayoni Belov shahri misolida, savdo gildiyalari asos solgan Vilde, Girke, immunitel (xususiy mulk misolida Arnold, marka (o'lka) yerlarida vujudga kelgani Maurer, bozor savdo maskanlari misolida Zum, Sherder, Keytgen va boshq. ..., savdogarlar asos solgan Pyurenne, Rotshel, hunarmandchilik asosida Levitskiy va boshqalarni keltirib o'tish mumkin⁶.

IX-XI asrlarda G'arbiy Yevropadagi ijtimoiy-iqtisodiy va demografik jarayonlar ommaviy ravishda shaharlarning vujudga kelishiga asosiy sabab bo'lgan edi. Vujudga kelgan shaharsozlik tizimi XII-XIII asrlarga qadr davom etib, bugungi kundagi ko'pgina yirik shaharlar tarixi shakllanishini boshlab berganligini ko'rish mumkin.

G'arbiy Yevropada o'rta asr feodal strukturasi jarayonida shaharlarning shakllanish strukturasi ko'ra shimoliy hududlarda shaharlar va byugerlarjanubiy hududlarda yuz berib, monarxiya, undan so'ng dunyoviy feodallar, cherkov institutlari va ruhoniylar qatlami va nihoyat qaramligi turli darajada bo'lgan aholi qatlami uning asosini tashkil qilgan. albatta shaharlarning alohida hududlarda o'sishi va rivojlanishi ham bir tekis sodir bo'lmagan. Harakat shakllari va sur'atlaridagi farq xususan urbanizatsiya bir qator o'ziga xos shart-sharoitlarga bog'liq bo'lsada, dastlabki vaqtda ko'proq aholi, urf-odat va kelib chiqishga bog'liq bo'lgan. X asrdayoq dastlabki o'rta asr shaharlari Italiyada vujudga kelgandi. Ko'pgina shaharlar qaytadan tiklangan, Genuya va Florensiya, Rialto (Venetsiya) shaharlari yangidan rivojlanish bosqichini boshlagan.

⁴ Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 1. Феномен средневекового урбанизма. - М.: Наука, 1999. – С. 255.

⁵Муаммонинг квинтессенсияси, яъни ҳокимият тизимида қабила аристократиясининг ўрнини англатувчи атама. Тўлиқроқ қаранг. <https://context.reverso.net/patrimonial>

⁶ Гутнова Е.В. (ред.) История Европы с древнейших времен до наших дней. В 8-ми томах. Т. 2. Средневековая Европа - М.: Наука, 1992. – С. 245.

Aprel, 2025-Yil

X-XI asrda Fransiyaning janubidagi Marsel, Tuluza, Arl, Narbonn, Monpele va boshqalar vujudga kelgan. Xuddi shu asrlarda Pireney yarim orolida Kataloniyada Valensiya, Barselona, Portugaliyaa Kombra shaharlari vujudga kelgan. shuningdek, Kordova va Toledo shaharlari tez rivojlanib borgan. Keyinroq, yangi shaharlar vujudga kelgan. Pireney yarim oroli shaharlari vujudga kelishida arablarning shaharlarda joylashuvi va ShimoliyAfrika bilan aloqalar, shuningdek, O'rta yer dengizi g'arbiy qismida savdo aloqalarining rivojlanishi kabi omillar sabab bo'lgan⁷.

X-XII asrlarda Dnestr, dunay, Shimoliy Fransiya, Niderlandiya, Germaniyada shaharlar rivojlandi. Xususan, Germaniyaning Reyn daryosi havzasi hududlarida shaharlarning rivojlanishi ko'zga tashlanadi. Bu hududlardagi Rim davri qal'alari Parij (Lyutetsiya), Mets, Bordo kabilar dastlab qayta tiklangan. Regensburg, Lorx, Lester Gent, Antverpen, Kurte kabi shaharlar sobiq Rim legionlari qarorgohlari joylashgan qarorgohlarda shakllangan. Shuningdek, sobi Rim qarorgohlari yaqinidagi qishloqlar Mayns, Vorms, Shelda bo'yidagi Turne, Mass bo'yidagi Maastrixt shaharlarga aylangan. X asrda Dunay bo'yidagi ikki knyazlik qarogohi hozirgi Buddapesht shahrining o'sib chiqishiga sabab bo'lgan. Dunay va Reynbo'yi shaharlarining vujudga kelishi va o'sib borishi daryo savdo tranziti rivojlanishi bilan uzviy bog'liq holda kechgan⁸.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Gulyamov, A. A. (2024). JAMIYATIMIZNING IJTIMOIIY-IQTISODIY, MA'NAVIY-MADANIY SOHALARIDA OILANING ROLI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 36(2), 149-153.
2. Azizovich, G. A. (2024). Trade Relations of Population in Bukhara Emirate, Shariah Rules and Regulations in Commercial Affairs, Partnership Relations. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(9), 189-194.
3. Azizovich, G. A. (2024). Family-Marriage and Inheritance Relations of the Population in the Bukhara Emirate. *Miasto Przyszłości*, 53, 964-969.
4. Gulyamov, A. (2024). BUXORO MUZEYNING TASHKIL TOPISHI TARIXI. *Modern Science and Research*, 3(12), 659-667.

⁷ Лесников М.П. Ганзейская торговля пушниной в начале XV века // Учёные записки Московского городского педагогического института им. В. П. Потемкина. - 1948. - Т. VIII. - С. 65.

⁸ Бережков М. Н. О торговле Руси с Ганзой до конца XV века. — СПб.: Тип. В. Безобразов и Комп., 1879. - 283 с.

Aprel, 2025-Yil

5. Gulyamov, A., Srojeva, G., & Haqqulov, M. (2025). BUXORO OCHILGAN MUZEYLARNING TASHKIL TOPISH TARIXI. *Modern Science and Research*, 4(1), 248-256.
6. Gulyamov, A., Srojeva, G., & Haqqulov, M. (2025). O 'RTA OSIYO OLIMLARINING KARTOGRAFIK MEROSI. *Modern Science and Research*, 4(1), 221-227.
7. Srojeva, G., Gulyamov, A., & Haqqulov, M. (2025). XVII ASRDA BUXORODA ABDULAZIZXON MADRASASINING QURILISHI VA UNING TARIXIY AHAMIYATI. *Modern Science and Research*, 4(1), 471-478.
8. Gulyamov, A., & Ashurov, D. (2025). CHANGES IN THE LIFE OF THE WORLD'S COUNTRIES AFTER WORLD WAR II. *Journal of universal science research*, 3(1 (Special issue)), 333-341.
9. Gulyamov, A. (2025). MANG 'ITLAR SULOLASI DAVRIDA DAVLAT BOSHQARUVI, TUZUMI VA ICHKI SIYOSATI. *Modern Science and Research*, 4(1), 790-798.
10. Gulyamov, A., & Xamidova, R. (2025). ABU RAYHON BERUNIY BUYUK QOMUSIY OLIM. *Modern Science and Research*, 4(2), 758-766.
11. Gulyamov, A. (2025). BUXORO AMIRLIGIDA ISTIQOMAT QILGAN MILLIY-ETNIK GURUHLAR. *Modern Science and Research*, 4(2), 1020-1028.
12. Srojeva, G., Haqqulov, M., & Gulyamov, A. (2025). KUDZULA KADFIZ BOSHCHILIGIDA KUSHON IMPERIYASIGA ASOS SOLINISHI VA BU IMPERIYANING RAVNAQI. *Modern Science and Research*, 4(2), 109-117.
13. Haqqulov, M., Gulyamov, A., & Srojeva, G. (2025). JADIDLARNING 1916 YILDAGI XALQ QO'ZG'OLONIDA TUTGAN O'RNI. MILLIY HUKUMAT-TURKISTON MUXTORIYATI VA UNING FAOLIYATI. *Modern Science and Research*, 4(2), 100-108.
14. Gulyamov, A., Srojeva, G., & Haqqulov, M. (2025). BUXORO MUZEYINING II JAHON URUSHIGACHA BO 'LGAN DAVRDAGI FAOLIYATI. *Modern Science and Research*, 4(2), 92-99.
15. Gulyamov, A., & Atoyeva, M. (2025). ABU ALI IBN SINO-ILM-FAN TARIXIDAGI BUYUK ALLOMA. *Modern Science and Research*, 4(3), 591-599.
16. Gulyamov, A., Yarashova, M., & Karimov, S. (2025). BUXORO VOHASIDA MATO VA MATO TAYYORLASH USULLARI. PAXTA. G 'UZAK. JUN. XALAJI. BO 'Z.

Aprel, 2025-Yil

- OLACHA. BEQASAM. BAXMAL. ADRAS. *Modern Science and Research*, 4(3), 330-340.
17. Gulyamov, A. (2025). O 'RTA ASR SHAHARLARINING DEMOGRAFIK HOLATI, SHAHARLARNING KENGAYISHI, AHOLINING IJTIMOIIY TARKIBI. *Modern Science and Research*, 4(3), 974-983.
18. Gulyamov, A., Yarashova, M., & Karimov, S. (2025). ПОЛЬ ХАНА УЗБЕКА В РАСПРОСТРАНЕНИИ ИСЛАМА В ЗОЛОТОЙ ОРДЕ. *Modern Science and Research*, 4(3), 146-154.
19. Gulyamov, A., Yarashova, M., & Karimov, S. (2025). O 'RTA ASRLARDA G 'ARBIY YEVRUPADA SHAHAR-QAL'A, SHAHAR-CHEKOV, SAVDO O 'BYEKTI AHAMIYATIGA OID SHAHARLARNING VUJUDGA KELISHI. *Modern Science and Research*, 4(3), 122-131.
20. Ярашова, М. . (2024). ЖАҲОН ЭТНОЛОГИЯСИ ФАНИ ВА УНИ ЎҚИТИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ МЕТОДОЛОГИЯСИ. *Modern Science and Research*, 3(10), 362–368. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/44901>
21. Ярашова, М. (2024). БУХОРО ВОҲАСИДА МАТО ВА МАТО ТАЙЁРЛАШ УСУЛЛАРИ. *Modern Science and Research*, 3(11), 782–787. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/48057>
22. Yarashova Mohlaroyim Shuhratovna. (2024). Muyiddin Ibn Arabiyning Tasavvuf Ta'limotida Tahsil Olgan Ayol Ustozlari Va Ta'lim Bergan Ayol Shogirdlari. *Miasto Przyszłości*, 52, 622–625. Retrieved from <https://miastoprzyszlosci.com.pl/index.php/mp/article/view/4679>
23. Yarashova, M. (2024). ILK O'RTA ASR MANBALARIDA KIYIM-KECHAKLAR VA ULAR BILAN BOG'LIQ ATAMALAR TAVSIFI. *Modern Science and Research*, 3(12), 621–632. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/58456>
24. Ярашова, М. (2025). ПАРАНЖИ ВА УНИНГ ЎРГАНИЛИШ ТАРИХИ. *Modern Science and Research*, 4(1), 160–168. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/60323>
25. Yarashova, M., Sa'dullayev, U., & Yo'ldosheva, F. (2025). BUXORO VOHASI AYOLLARINING AN'ANAVIY BOSH KIYIMLARI- DO'PPI VA RO'MOL. *Modern Science and Research*, 4(1), 600–607. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/64116>

Aprel, 2025-Yil

26. Yarashova, M., & Sultonova, M. (2025). BUXORO VOHASI DAFN MAROSIMI KIIYIMLARI VA ULAR BILAN BOG'LIQ IRIM-SIRIMLAR. *Modern Science and Research*, 4(1), 352–358. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/63674>
27. Yarashova, M. (2025). EDVARD TAYLOR –ETNOLOGIYADA EVOLYUTSIONISTIK MAKTAB ASOSCHISI. *Modern Science and Research*, 4(2), 1005–1012. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/68483>
28. Yarashova, M., Yuldosheva, F., & Haqqulov, M. (2025). TA'LIM OLISH TARTIBI: YANGILANISH VA O'ZGARISHLAR. MASOFAVIY, DUAL VA INKLYUZIV TA'LIM. *Modern Science and Research*, 4(2), 73–80. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/70712>
29. Haqqulov, M., Yarashova, M., & Yuldosheva, F. (2025). TARIXIY KARTOGRAFIYANING ASOSIY YO'NALISHLARI, SHAKLLANISHI VA TARAQQIYOTI. *Modern Science and Research*, 4(2), 81–91. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/70714>
30. Gulyamov, A., Yarashova, M., & Karimov, S. . (2025). O'RTA ASRLARDA G'ARBIY YEVIROPADA SHAHAR-QAL'A, SHAHAR-CHERKOV, SAVDO O'BYEKTI AHAMIYATIGA OID SHAHARLARNING VUJUDGA KELISHI. *Modern Science and Research*, 4(3), 122–131. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/71868>
31. Yarashova, M. . (2025). IBN ARABIYNING INSON BORLIG'IGA DOIR QARASHLARI: ILM, RUH VA HAQIQAT. *Общественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования*, 4(1), 72–74. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/zdif/article/view/64262>
32. Gulyamov, A., Yarashova, M., & Karimov, S. (2025). ПОЛЬ ХАНА УЗБЕКА В РАСПРОСТРАНЕНИИ ИСЛАМА В ЗОЛОТОЙ ОРДЕ. *Modern Science and Research*, 4(3), 146–154. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/72380>
33. Yuldosheva, F., Haqqulov, M., & Yarashova, M. (2025). QADIMGI TURKIY XALQLARDA “QUT” MAROSIMI XUSUSIDA. *Modern Science and Research*, 4(3), 132–136. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/72375>

Aprel, 2025-Yil

34. Yarashova , M., & Rahimova, N. (2025). JADIDCHILARNING MA'RIFATPARVARLIK HARAKATLARI VA ULARNING XALQ MA'NAVIYATINI YUKSALTIRISHDAGI O'RNI. *Modern Science and Research*, 4(3), 398–408. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/7306>
35. Yarashova, M. (2025). TAQINCHOQLAR VA ULARNING AHOLI ETNIK HAYOTIDA TUTGAN O'RNI. *Modern Science and Research*, 4(3), 778–790. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/72864>
36. Gulyamov, A., Yarashova, M., & Karimov, S. (2025). BUXORO VOHASIDA MATO VA MATO TAYYORLASH USULLARI. PAXTA. G'UZAK. JUN. XALAJI. BO'Z. OLACHA. BEQASAM. BAXMAL. ADRAS. *Modern Science and Research*, 4(3), 330–340. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/73808>
37. Xayrullayev , U., Sadullayev, U. ., Yarashova, M., & Boltayev, O. (2025). XIX ASR OXIRI XX ASR BOSHLARIDA QO'SHNI DAVLATLARNING POLSHAGA NISBATAN YURITGAN SIYOSATI. *Modern Science and Research*, 4(3), 420–432. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/74107>
38. Yarashova, M., & Rahimova , N. (2025). FAYZULLA XO'JAYEV ILMIY FAOLIYATINING DASTLABKI DAVRI. *Modern Science and Research*, 4(3), 448–457. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/74113>
39. Boltayev , O., Yarashova , M. ., Xayrullayev, U. ., & Sadullayev, U. (2025). OYROT QABILASI VA ULARNING DAVLATCHILIK ASOSLARING SHAKLANISHIGA UMUMIY TAVSIF. *Modern Science and Research*, 4(3), 600–608. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/75573>
40. Yarashova, M., Boltayev, O. ., Xayrullayev, U., & Sadullayev, U. (2025). BUXORO VOHASI AYOLLARINING AN'ANAVIY LIBOSLARI (XIX ASR OXIRI XX ASR BOSHLARIDA). *Modern Science and Research*, 4(3), 571–581. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/75785>
41. Yarashova, M. (2025). FRANS BOAS: ETNOANTROPOLOGIYA, MADANIYAT VA IRQIY DISKRIMINATSIYAGA QARSHI KURASH. *Modern Science and Research*, 4(4), 595–607. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/79259>
42. Boltayev, O. (2024). QO'QON XONLIGINING XVIII ASR SO'NGI CHORAGIDA BUXORO, XIVA VA KO'CHMANCHILAR BILAN OLIB BORGAN DIPLOMATIYASI. *Modern Science and Research*, 3(10), 64-68.

Aprel, 2025-Yil

43. Obid o'g'li, B. O. QO'QON XONLIGINING XVIII ASR SO'NGI CHORAGIDA BUXORO, XIVA VA KO'CHMANCHILAR BILAN OLIB BORGAN DIPLOMATIYASI.
44. Boltayev, O. (2024). BUKHARA'S CARAVAN TRADE AND ITS ROLE ON THE SILK ROAD. *Analytical Journal of Education and Development*, 4(10), 293-297.
45. Boltayev, O. (2024). XX ASR BOSHLARIDA GERMANIYA VA TURKIYA ITTIFOQINING MARKAZIY OSIYOGA TA'SIRI. *Modern Science and Research*, 3(12), 556-564.
46. Boltayev, O. (2023). A GENERAL DESCRIPTION OF THE POLITICAL AND DIPLOMATIC PROCESSES IN CENTRAL ASIA IN THE MIDDLE OF THE 18TH CENTURY. *Modern Science and Research*, 2(9), 145-149.
47. Boltayev, O. (2025). TARIX FANI UCHUN YOZMA VA OG'ZAKI MANBALARNING SHAKLLANISHI. *Modern Science and Research*, 4(1), 909-917.
48. Boltayev, O. (2025). XITOY (SIN) IMPERIYASINING JUNG 'OR XONLIGINI ISTILO QILISH ARAFASIDA MARKAZIY OSIYODA SIYOSIY VAZIYAT. *Modern Science and Research*, 4(2), 1029-1037.
49. Boltayev, O. (2025). XITOY (SIN) IMPERIYASINING JUNG 'OR XONLIGINI ISTILO QILISH ARAFASIDA MARKAZIY OSIYODA SIYOSIY VAZIYAT. *Modern Science and Research*, 4(2), 1029-1037.
50. Boltayev, O. (2025). XVIII ASR BOSHLARIDA BUXORO XONLIGI HUDUDIGA KO'CHMANCHI QABILALARNING HUJUMLARI VA HUKUMRON QATLAMNING ULARGA QARSHI HARAKATLARIGA UMUMIY TAVSIF. *Modern Science and Research*, 4(3), 791-799.
51. Akmalovna, Q. G., & Asror, A. A. (2023). Formation of Religious Ceremonies. *Central Asian Journal of Social Sciences and History*, 4(3), 167-172.
52. Saloxov, A., & Qamariddinova, G. A. (2023). BUXORO JADIDLARINING TA'LIM-TARBIYAGA OID G'OYALARINING NAZARIY-AMALIY ASOSLARI. *SCHOLAR*, 1(28), 55-69.
53. Salokhov, A. K. (2024). THE YOUNG PEOPLE ARE FORMED, THE ENLIGHTENED-INFORMATORS OF BUKHO USE YOUR IMAGINATION STYLE BASICS. *JOURNAL OF SCIENCE, RESEARCH AND TEACHING*, 3(4), 16-19.

Aprel, 2025-Yil

54. Salokhov, A., & Qamariddinova, G. A. (2023). SOCIO-PHILOSOPHICAL AND PEDAGOGICAL BASIS OF THE CONCEPT OF TOLERANCE. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(8), 200-213.
55. Rahmonova, S. (2024). SPIRITUAL AND EDUCATIONAL REFORMS ARE THE FOUNDATION OF A NEW UZBEKISTAN. *Modern Science and Research*, 3(12), 517–525. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/58031>
56. Xayrullayev , U., Sayfutdinov , F., & Rahmonova , S. (2025). SHAYBONIYLAR DAVLATI VA USMONLI TURKLAR DAVLATI O'RTASIDAGI DASTLABKI ALOQALAR TAVSIFI. *Modern Science and Research*, 4(1), 147–154. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/60142>
57. Rahmonova, S. . (2025). IJTIMOIIY BEGONALASHUVNING OLDINI OLISHDA MA'NAVIY-MARIFIY ISLOHOTLARNING O'RNI. *Modern Science and Research*, 4(1), 428–435. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/60835>
58. Rahmonova, S., & Yo'ldasheva, M. (2025). TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH. *Modern Science and Research*, 4(1), 367–374. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/63683>
59. Rahmonova, S. (2025). MA'NAVIY TARBIYA YUKSAK MA'NAVIYATNI TARBIYALASH VOSITASI. *Modern Science and Research*, 4(2), 850–857. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/66726>
60. Rahmonova, S. (2025). MA'NAVIYATNING TARAQQIYOTDAGI O'RNI. *Modern Science and Research*, 4(3), 800–803. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/72868> More Citation Formats

MODERN SCIENCE
& RESEARCH